

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 20/1998 vp

Hallituksen esitys holhouslainsäädännön uudistamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä lokakuuta 1998 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen holhouslainsäädännön uudistamiseksi (HE 146/1998 vp).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti hallintovaliokunta on antanut asiasta lausunnon (HaVL 19/1998 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Lisäksi lakivaliokunta on pyytänyt asiasta sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan lausunnon. Lausunto on niin ikään otettu tämän mietinnön liitteeksi (StVL 13/1998 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Markku Helin, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Jukka Aalto, sisäasiainministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Pia-Liisa Heiliö, sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta

- laamanni Heikki Mikkola, Espoon käräjäoikeus
- henkikirjoittaja Roy Veistämö, Lahden maistraatti
- holhouslautakunnan puheenjohtaja Jussi Kukkola, Kuortaneen kunta
- holhouslautakunnan sihteeri Eeva-Liisa Russo, Helsingin kaupungin holhouslautakunta
- lakimies Outi Raitoaho, Suomen Kuntaliitto
- järjestösihteeri Erika Vuorinen, Kehitysvammaliitto
- kotipalvelujohtaja Ritva Karinsalo, Mannerheimin Lastensuojeluliitto
- asianajaja Eeva Saja, Suomen Asianajajaliitto
- lakimies Juha Viertola, Suomen Lakimiesliitto
- lakimies Juuso Jokela, Suomen Pankkiyhdistys
- toiminnanjohtaja Pirkko Karjalainen, Vanhustyön keskusliitto
- oikeusavustaja Juha Niemi-Pynttari, Yleiset Oikeusavustajat ry
- professori Eva Gottberg
- professori Ahti Saarenpää..

Lisäksi valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon professori Urpo Kankaalta.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi nykyinen holhouslainsäädäntö. Holhoustointa koskevat keskeiset säännökset otettaisiin holhoustoimesta annettavaan lakiin ja lakiin holhoustoi-

men edunvalvontapalveluiden järjestämisestä. Nykyinen holhouslaki ja holhouksen järjestämisestä eräissä tapauksissa annettu laki kumottaisiin. Lisäksi ehdotetaan muutettaviksi useita eri

laeissa olevia säännöksiä, jotka koskevat vajaavaltaista tai vajaavaltaisuuden oikeusvaikutuksia.

Holhottavaksi julistaminen korvattaisiin toimintakelpoisuuden rajoittamisella. Täysi-ikäisen henkilön toimintakelpoisuutta voitaisiin rajoittaa, jos hän ei kykene huolehtimaan taloudellisista asioistaan ja hänen varallisuusasemansa, toimeentulonsa tai muut tärkeät etunsa ovat tämän vuoksi vaarassa. Rajoituksen sisällön vahvistaisi tuomioistuimien yksittäistapauksessa esiintyvän tarpeen mukaisesti. Ääritapauksissa asianomainen voitaisiin nykyiseen tapaan julistaa vajaavaltaiseksi.

Toimintakelpoisuuden rajoittaminen olisi toissijainen järjestely. Kenenkään toimintakelpoisuutta ei olisi lupa rajoittaa, jos hänen etunsa voidaan riittävästi turvata lievemmin keinoin.

Omaisuuksien hoidon jälkivalvontaa tehostettaisiin ottamalla lakiin nykyistä yksityiskohtaisemmat säännökset edunvalvojan kirjanpito- ja tilivelvollisuudesta sekä tilien tarkastuksesta.

Kunnassa toimivat holhouslautakunnat lakautettaisiin. Niiden tilalla paikallisena holhousviranomaisena toimisi maistraatti. Holhousviranomaisen tehtäviin kuuluisi edunvalvojien toiminnan valvonta, lupien myöntäminen edunvalvojalle päämiehen puolesta tehtäviin oikeustoimiin ja holhousasioiden rekisterin ylläpito.

Edunvalvojan määräisi yleensä kärjäoikeus, jolle ei enää kuuluisi holhoustoimen hallintoon liittyviä tehtäviä. Holhousviranomaisten ohjaukseen liittyvät tehtävät jaettaisiin oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön kesken.

Holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämistä koskevan lakiehdotuksen mukaan valtio on velvollinen huolehtimaan siitä, että edunvalvojan tehtäviä varten on saatavissa alueellisesti riittävä määrä päteviä henkilöitä, yleisiä edunvalvoja. Maistraatti huolehtisi toimialueellaan edunvalvontapalvelujen saatavuudesta. Kunta vastaisi palveluiden tuottamisesta alueellaan, jolleivät maistraatti ja kunta toisin sovi. Kunnat voisivat tuottaa edunvalvontapalvelut perustamalla yhden tai useamman yleisen edunvalvojan viran tai työsopimussuhteisen toimen taikka hankkimalla palvelut julkiselta tai yksityiseltä palvelun tuottajalta.

Jos maistraatti ja kunta ovat sopineet, että kunta ei tuota edunvalvontapalveluja tai että se tuottaa tarvittavista palveluista vain osan, maistraatin olisi huolehdittava siitä, että muu julkinen tai yksityinen yhteisö tuottaa palvelun.

Esitys liittyy valtion vuoden 1999 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Holhouslain uudistamistarve

Voimassa olevan holhouslain säätämisestä on tänä vuonna kulunut tasan sata vuotta. Vaikka lakia on useampaan kertaan muutettu, se ei enää vastaa nyky-yhteiskunnan tarpeita. Uudistusesitys on siten erittäin tarpeellinen. Esitys on huolella valmisteltu ja siihen on yleisesti suhtauduttu myönteisesti, joten valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Lain uudistamistarve on todettu jo vuosia sitten. Uudistamistyö on aloitettu 1960-luvulla. Vuonna 1965 asetettiin ensimmäinen komitea valmistelemaan kokonaisuudistusta. Mietinnön suopeasta vastaanotosta huolimatta uudistustyö ei johtanut tuloksiin. Sen jälkeen jokaisella vuosikymmenellä on ollut oma komiteansa. Kokonaisuudistus on kuitenkin aina jäänyt valtiontaloudellisista syistä odottamaan parempia aikoja, vaikka mm. eduskunta on lausunut ja eduskunnan oikeusasiamies kirjelmien kiirehtinyt uudistusta.

Kun kokonaisuudistus nyt vihdoin on annettu eduskunnalle, se on annettu ns. budjettilakina.

Tästä on seurannut se, että eduskunnalle ei ole jäänyt riittävää aikaa asian käsittelemiseen sellaisella perusteellisuu­della, minkä tällainen peruslainsäädäntöön kuuluva esitys ansaitsisi. Ministeriö on käyttänyt asian valmisteluun yli 30 vuotta, eduskunnalle on annettu muiden töiden ohella kaksi kuukautta aikaa.

Kytkentä valtion talousarvioon johtuu holhousviranomaisten uudelleen järjestelystä. Se on todellinen peruste, mutta vain osa kokonaisuudesta. Viranomaisorganisaation uudistus vaikuttaa kuitenkin niin suureen henkilökouk­koon, että valiokunta ei katso voivansa jatkaa asian käsitte­lyä määrärahoista välittämättä ja jättää näitä henkilöitä epätietoisuuden varaan. Vastaisen varalle valiokunta kuitenkin huomauttaa, että tällaisten peruslainsäädäntöön kuuluvien kokonaisuudistusten eduskuntakäsittelylle on varattava riittävä aika, vaikka niillä olisi vaikutus talousarvioon. Budjettilakikäsitettä käytetään usein väärin. Hallituksen on tarkistettava menetelytapansa.

Holhousoikeuden sisältö

Holhouksella tarkoitettiin voimassa olevaa holhouslakia säädettäessä laajaa yläkäsitettä, joka sisälsi yhtäältä omaisuuden hoidon ja toisaalta holhotin henkilökohtaisten asioiden hoidon eli huollon.

Käsitteen sisältö on kuitenkin ajan mittaan muuttunut. Uudistuksen lähtökohtana onkin nykyinen käsitys siitä, mitä holhouksella tarkoitetaan. Holhouksen tarkoituksena on huolehtia vajaanvaltaisen taloudellisten etujen valvonnasta, tämän omaisuudesta ja vajaanvaltaisen edustamisesta tämän omaisuutta koskevissa asioissa.

Alaikäisen holhoojalla ei ole lainkaan huolenpitoon liittyviä tehtäviä. Huolenpito lapsesta ja lapsen edustaminen tämän henkilöä koskevassa asiassa kuuluvat huoltajalle. Asiasta on säädetty laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983). Useimmiten lapsen huoltajana ja holhoojana on kuitenkin sama henkilö, sillä holhouslaissa ilmaistun pääsäännön mukaan alaikäisen holhoojina ovat hänen huoltajansa.

Holhottavaksi julistetulle määrätyn holhoojan tulee lisäksi turvata holhottavalle tälle tarpeellinen hoito ja huolenpito. Tämä velvollisuus ei merkitse sitä, että holhoojan olisi itse hoidettava vajaanvaltaista, vaan ensisijaisesti kysymys on velvollisuudesta huolehtia siitä, että tarvittava hoito ja huolenpito järjestetään.

Uudistuksen periaatteet ja peruslähtökohdat

Ehdotetun lainsäädännön keskeisin aineellinen periaate on ihmisarvon kunnioittaminen. Periaate vastaa nykyisiä arvokäsityksiä. Se on julkilaut­tu useissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, joihin Suomi on sitoutunut. Lisäksi on eurooppalaisia suosituksia, joiden lähtökohtana on sama arvopohja.

Ihmisarvon kunnioittamisen periaate täsmen­tyy välttämättömyyden ja suhteellisuuden periaatteina edunvalvonnan järjestämisessä, edunvalvonnassa olevan henkilön etujen ensisijaisuutena, edunvalvonnassa olevan henkilön osallistumismahdollisuuksien turvaamisena häntä itseään koskevassa päätöksenteossa ja holhouslainsäädännössä käytettävien käsitteiden leimaa­vuuden vähentämisenä.

Suhteellisuusperiaatteen mukaan ihmisen oikeuksia täysvaltaisena yksilönä ei pidä rajoittaa enempää kuin hänen etujensa suojelemiseksi on välttämätöntä. Tämän perusteella holhottavaksi julistaminen korvataan uudessa lainsäädännössä oikeustoimikelpoisuuden asteittaisella rajoittamisella seuraavasti:

- henkilön avuksi ja tueksi voidaan määrätä edunvalvoja,
- henkilön toimintakelpoisuutta voidaan rajoittaa eri asteisesti ja määrätä hänelle edunvalvoja,
- henkilö voidaan julistaa vajaanvaltaiseksi ja määrätä hänelle edunvalvoja.

Uuden lainsäädännön hallinnolliset uudistukset ovat holhouslautakuntien tehtävien siirtäminen maistraateille, kaikkien lupa-asioiden siirtäminen maistraattien ratkaistaviksi, holhousasioiden rekisterin perustaminen ja holhousviranomaisten tiedonsaantia koskevien säännösten kehittäminen.

Holhouslainsäädännön uudistamisen myötä myös sen käsitteistö uudistuu. Tarkoitus on vähentää käsitteistön leimaavuutta ja korostaa samalla lain keskeistä tavoitetta, holhoustoimen palveluiden tarpeessa olevien henkilöiden ominien etujen suojaamista. Uuden käsitteistön yksityiskohtia on pohdittu noin kymmenen vuoden aikana holhoustoimikunnassa ja sen työtä jatkaneissa työryhmissä. Sinä aikana on esitetty erilaisia vaihtoehtoisia nimikkeitä löytämättä selkeästi parasta vaihtoehtoa. Hallituksen esityksessä ehdotettu käsitteistö lähtee siitä, että holhous-käsitteestä johdettavat termit säilytetään instituution nimessä (holhoustoimi, holhousviranomainen), mutta poistetaan asiayhteyksistä, joissa ne liittyvät yksilöön. Sen mukaan puhutaan edunvalvojasta ja päämiehestä.

Valittu terminologia perustuu siihen, että "holhous" on käsitteenä vakiintunut, ja sen sisältö yleisesti tunnettu. Säilyttämällä käsitteen johdannainen lain nimikkeessä turvataan nimikkeen informatiivisuus. Tällöin on luontevaa, että viranomainen, jolle holhoustoimen hallinto kuuluu, on holhousviranomainen eikä esimerkiksi edunvalvontaviranomainen. Muilta osin on katsottu perustelluksi siirtyä edunvalvonnan käsitteestä johdettavaan käsitteistöön.

Valiokuntakäsittelyssä esiin nousseita asioita

Valiokuntakäsittelyssä kuullut asiantuntijat ovat suhtautuneet esitykseen myönteisesti, mutta silti useat ovat esittäneet runsaasti yksityiskohtaisia muutosehdotuksia. Huomautuksia selvittämässä on voitu havaita, ettei kaikille ole ollut selvää, mitkä ovat lainsäädännön lähtökohdat ja mitä holhouksella nykyisin tarkoitetaan, ja etteivät huomautusten esittäjät ole löytäneet kaikkia tarpeellisina pitämiään säännöksiä uudesta lainsäädännöstä. Uusi terminologia on ilmeisesti vaikeuttanut asioiden ymmärtämistä. Niiden yksittäisten asiakohtien johdosta, joista on esitetty useampia huomautuksia, valiokunta esittää seuraavaa.

Oikeustoimikelpoisuuden asteittainen rajoittaminen

Oikeustoimikelpoisuuden asteittaisesta rajoittamisesta on arveltu seuraavan suurien käytännön epäkohtia ja sen vuoksi on katsottu, että tästä säännöstöstä tulisi luopua.

Valiokunta toteaa, että kysymyksessä on ihmisoikeussopimukseen perustuvat lainsäädännön peruslähtökohdat, joiden poistaminen ei ole mahdollista.

Maistraatin ja käräjäoikeuden toimivallan jako edunvalvojan määräämisessä

Holhousasioiden siirtämistä maistraatille on pidetty onnistuneena ratkaisuna. Sen sijaan käsitykset ehdotetusta toimivallan jaosta maistraatin ja käräjäoikeuden kesken ovat jakautuneet kahtia. Toisaalta on pidetty arveluttavana sitä, että maistraateille uskotaan edes sellaisia edunvalvojan määräämisiä, joita päämies itse hakee, toisaalta on katsottu, että kaikki holhoushakemukset pitäisi esittää ensisijassa maistraatille, joka tarvittaessa siirtää ne eteenpäin käräjäoikeudelle.

Esitetyt eri suuntiin menevät kannatukset ovat vahvistaneet valiokunnan käsitystä siitä, että ehdotettu työnjako on perusteltu.

Hoidollis-huollollinen näkökulma

Valiokunnalle on huomautettu, että hoidollis-huollollinen näkökulma jää lakiehdotuksessa taka-alalle.

Valiokunta katsoo, että tätä näkökulmaa on lainsäädännön tarkoitukseen nähden korostettu riittävästi, muun muassa holhoustointia koskevan lakiehdotuksen 42 §:ssä sekä säännöksissä, joiden tarkoituksena on edistää holhousviranomaisten ja sosiaali- ja terveysviranomaisten yhteistyötä. Holhoustoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon välillä on työnjako, jossa holhoustoimen tarkoitus on oikeusturvasta huolehtiminen. Käytännölliset hoitotehtävät eivät kuulu holhoustoimelle. Viranomaisten hyvä yhteistyö on kuitenkin kaiken käytännön toiminnan sujumisen kannalta ehdottoman tärkeää.

Alaikäisen ja hänen huoltajansa välinen eturistiriita

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty alaikäisen ja hänen huoltajansa välisten eturistiriitatilanteiden ratkaisemiseen.

Edellä holhousoikeuden sisällöstä esittämäänsä viitaten valiokunta toteaa, että ehdotettu holhoustointia koskeva laki ei sääntele alaikäisen huoltoa. Sen vuoksi lakiin ei voida ottaa säännöksiä, jotka koskevat huoltajien välisen eturistiriidan ratkaisemista. Mikäli tällaisia säännöksiä pidetään tarpeellisina, ne kuuluvat lakiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Asiaan on tosin nykyisin sovellettu analogisesti holhouslain säännöksiä. Uusi lainsäädäntö ei estä tämän käytännön jatkamista.

Holhousviranomaisen velvoite kuulla alle 15-vuotiasta lasta

Useissa lausunnoissa on katsottu, että holhousviranomaisilla tulisi olla velvollisuus kuulla myös alle 15-vuotiasta lasta lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen.

Valiokunta toteaa, että näissä huomautuksissa on sekoitettu keskenään puhevaltaa ja kuulemista koskevat yleissäännökset sekä erityislaeissa olevat säännökset siitä, milloin viranomaisen on tärkeä selvittää alle 15-vuotiaan mielipide. Lainsäädännön lähtökohta ja systematiikka on se, että hallintomenettelylaissa, hallintolainkäyttölaissa, oikeudenkäymiskaarissa ja rikosasioiden oikeudenkäynnistä annetussa laissa on yleiset säännökset puhevallan käyttämisestä ja asianosaisen, myös alaikäisen ja vajaavaltaisen, kuulemisesta hallintomenettelyssä ja oikeudenkäynnissä. Sen sijaan yksityiskohtaiset säännökset kuulemisvelvollisuuden ulottamisesta alle 15-vuotiaaseen ovat niissä erityislaeissa, joissa tällaisia säännöksiä tarvitaan.

Valiokunnan käsityksen mukaan holhousviranomaisen ei tee sellaisia päätöksiä, joissa alle 15-vuotiaan mielipide pitäisi selvittää. Holhousviranomaisten päätökset koskevat tilin antamista ja tarkastamista, omaisuuden hoitosuunnitelman laatimista ja pakotteiden käyttöä niiden saamiseksi. Kysymykset ovat sen laatuaisia, joissa

pienellä lapsella ei ole erityistä tietoa tai asiantuntemusta.

Holhousasioiden rekisteri

Holhousasioiden rekisteriä koskevia säännöksiä ei ole pidetty riittävän tarkkoina. Tämän johdosta hallintovaliokunta, jolle henkilörekisterilainsäädäntö valiokuntien työnjaon mukaan kuuluu, on lausunnossaan esittänyt säännösten korjaamista eräin osin. Valiokunta yhtyy tältä osin hallintovaliokunnan lausuntoon ja ehdottaa hallintovaliokunnan tekemien esitysten hyväksymistä.

Hallintovaliokunta on lisäksi esittänyt harkittavaksi, että holhousasioiden rekisterin tietoja olisi pyydettävä kirjallisesti, mahdollisesti myös pyynnön peruste samalla esittäen.

Lakivaliokunnan käsityksen mukaan vaatimus pyynnön kirjallisuudesta on ongelmallinen sähköisen viestinnän koko ajan kehittyessä. Lisäksi holhousrekisteri perustetaan sen vuoksi, että keskitetysti on saatavissa tietoa siitä, kuka on tietyn henkilön laillinen edustaja ja kenen kanssa suunniteltu oikeustoimi tai muu asia voidaan pätevästi hoitaa. Rekisterin käyttökelpoisuus ja toimivuus edellyttää, että tietojen antamiseen tulee riittää pelkkä pyytäjän ilmoitus siitä, että hän tarvitsee tietoja voidakseen asioida pyytäjän tarkoittaman henkilön tai hänen laillisen edustajansa kanssa. Ei voida edellyttää, että holhousviranomaisen joutuisi tutkimaan, minkä luonteisesta asiasta on kysymys.

Koulutus, tiedotus ja seuranta

Koulutus. Holhouslainsäädännön uudistaminen ja sen toteuttaminen edellyttää uusien holhousviranomaisten, tuomioistuinten, asianajajien ja yleisten oikeusavustajien perusteellista kouluttamista. Myös sosiaali- ja terveystieteiden viranomaisille on annettava uudesta holhouslainsäädännöstä riittävät perustiedot.

Tiedotus. Valiokunta pitää tärkeänä, että julkisissa tiedotusvälineissä järjestetään uuden holhouslainsäädännön voimaantullessa yleisölle suunnattava tiedotuskampanja, jossa kerrotaan holhouslautakuntien lakkauttamisesta ja niiden tehtävien siirtymisestä maistraateille. Lisäksi on

kiinnitettävä huomiota holhouslainsäädännön uusiin käsitteisiin edunvalvoja ja päämies, jotta ne mahdollisimman pian vakiintuvat yleiseen kielenkäyttöön ja leimaavat nimikkeet syrjäytyvät.

Seuranta. Valiokunnalle on eräissä asiantuntijalausunnoissa esitettyjen epäilyjen johdosta esitetty selkeät kannanotot siitä, miten uusi järjestelmä saadaan toimimaan. Sitä, kuinka uudistus toimii käytännössä, ei kuitenkaan voida varmuudella tietää. Sen vuoksi on tarkkaan seurattava uudistuksen käynnistymistä ja toteutumista sekä, mikäli aihetta ilmenee, välittömästi ryhdyttävä asian laadun edellyttämiin korjaustoimenpiteisiin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki holhustoimesta

31 §. Pykälä sisältää erityissäännöksen päämiehen saatavan suorittamisesta ja varojen nostamisesta päämiehen pankkitililtä.

Valiokunta toteaa, että pykälän perusteluissa on virhe. Niissä mainitaan 2 momentin säännösten vastaisesti, että päämiehen tulisi ilmoittaa pankille tilin käyttöoikeudesta. Tehtävä kuuluu edunvalvojalle.

55 §. Pykälään sisältyy säännökset vuositilin ja päätöstilin sisällöstä.

Nykyisen holhouslain säännöksistä holhoustilitys on se yksityiskohta, jonka soveltaminen on suuresti vaihdellut kunnasta toiseen ja joka on aiheuttanut eniten närää ja mielipahaa.

Holhoustilityssäännöstö on sinänsä välttämätön päämiehen edun ja oikeuksien kannalta. Nyt kun holhousasioiden hoito siirretään maistraateille, on hyvät mahdollisuudet päästä yhdenmukaiseen ja asialliseen hallintokäytäntöön. Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota sellaisten perheiden kohteluun, joissa toinen vanhemmista on yllättäen kuollut ja leski on jäänyt yksin alaikäisen lapsen tai alaikäisten lasten kanssa. Tarkoitus ei ole, että holhousviranomaiset käyttäytyvät hyvää tarkoittaen, mutta tosiasiaa perhet-

tä holhoten niin, että se tuntuu toisen vanhemman menetyksen oheen tulevalta lisärasitukselta. Viranomaiset eivät saa unohtaa sitä, että lapsen tulot ja omaisuus on tarkoitettu käytettäväksi ensisijassa hänen elatukseensa ja vasta toissijaisesti säästettäväksi. Lasten elatus ei kuulu yksin leskeksi jääneen kustannettavaksi.

Valiokunta pitää pykälän perusteluja hyvänä ohjeena uuden käytännön luomiseen. Yleispiirteistä tilitystä on syytä käyttää ainakin silloin, kun kysymyksessä on perhe, jolla ei ole enempää omaisuutta kuin asunto ja normaali koti-irtaimisto. Tällaisissa tapauksissa myös holhoustilityksen tarkastamisesta perittävät maksut on mieluiten kokonaan poistettava tai perittävä enintään pieni muodollinen summa.

64 §. Pykälässä säädetään holhousasioiden rekisteristä.

Valiokunta viittaa edellä yleisperusteluissa lausuttuun ja ehdottaa, että pykälä korjataan hallintovaliokunnan lausunnossa esitetyn tavoin.

67 §. Pykälä koskee holhousasioiden rekisteriin merkittyjen tietojen luovuttamista.

Valiokunta on korjannut pykälän 1 momentissa havaitun kirjoitusvirheen.

Pykälän 2 momentin osalta valiokunta viittaa edellä yleisperusteluissa lausuttuun ja ehdottaa, että momentti korjataan hallintovaliokunnan lausunnossa esitetyn tavoin.

72 §. Pykälässä on säännökset siitä, kuka voi panna vireille edunvalvonnan määräämistä ja toimikelpoisuuden rajoittamista koskevan asian.

Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että pykälän 3 momenttiin sisältyvä säännös aloiteoikeudesta on liian ahdas tavallisimpia ositus- ja perinnönjakotilanteita silmällä pitäen. Pesänselvittäjälle ja pesänjakajalle ehdotettu mahdollisuus pyytää holhousviranomaista huolehtimaan edunvalvojan määräämisestä ei ole riittävän tehokas menettely.

Valiokunta katsoo, että osituksen tai perinnönjaon aikaansaamista saattaa jouduttaa se, että pesänselvittäjällä ja pesänjakajalla on oikeus suoraan hakea edunvalvojan määräämistä. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa pykälän muutta-

mista niin, että pesänselvittäjälle ja pesänjakajalle annetaan oikeus tehdä hakemus, jos edunvalvojan määrääminen on tarpeen osituksen ja perinnönjaon toimittamiseksi.

87 §. Pykälässä on säännös muutoksen hakemisesta holhousviranomaisen päätökseen. Muutosta haettaisiin lääninoikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Valiokunta on juuri hyväksynyt mietinnön hallituksen esityksestä hallinto-oikeuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 114/1998 vp — LaVM 19/1998 vp). Valiokunnan puoltaman lainsäädännön mukaan lääninoikeudet lakkauteaan ja niiden tilalle perustetaan alueelliset hallinto-oikeudet 1.11.1999 lukien. Tämän seurauksena valiokunta ehdottaa, että nyt puheena olevaan pykälään muutoksenhakuviranomaiseksi muutetaan hallinto-oikeus.

90 §. Pykälä koskee tuomioistuimen ja holhousviranomaisen oikeutta saada tehtävänsä suorittamiseksi tarpeellisia tietoja ja selvityksiä.

Hallintovaliokunta on lausunnossaan esittänyt pykälän sanamuodon tarkistamista. Valiokunta ehdottaa pykälän muuttamista sen mukaisesti.

92 §. Pykälässä on säännökset holhoustoimen tehtävissä olevien henkilöiden salassapito- ja vaitiolovelvollisuudesta.

Hallintovaliokunnan lausunnossa on esitetty näkökohtia pykälän soveltamisesta ja esitetty pykälän sanamuodon tarkistamista. Lakivaliokunta yhtyy hallintovaliokunnan käsityksiin ja ehdottaa pykälän sanamuodon muuttamista hallintovaliokunnan lausunnossa esitetyin tavoin.

96—103 §. Pykälät muodostavat lakiehdotuksen 11 luvun, joka sisältää lain voimaantuloon liittyvät siirtymäsäännökset.

Uudistusta on valmisteltu niin kauan, että suosittelut lainsäädäntötekniikat ovat muuttuneet useampaan kertaan. Lakiehdotuksen kaikkia pykälä ei ole huomattu korjata nykyosuituksen mukaiseksi, jonka mukaan kaikki pykälät on joko otsikoitava tai jätettävä otsikoimatta.

Pääosa pykälistä on vailla otsikkoa, mutta 11 luvun pykälissä on otsikoiksi luonnehdittavat nimikkeet. Kaikkia pykälä ei voida tässä yhteydessä otsikoida. Otsikoiden poistaminen 11 luvun pykälistä taas vähentäisi niiden informaatioarvoa. Valiokunta on päätenyt poikkeukselliseen kirjoitustapaan: 11 luvun pykälät otsikoidaan ja muut ovat otsikkoa vailla.

Lakiehdotuksen 98—100 § on kirjoitettu siten, ettei niistä selkeästi ilmene, ovatko numeroidut kappaleet momentteja vai kohtia. Tarkoituksena on, että kappaleet ovat pykälän kohtia. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että kohtien merkintätapa muutetaan nykyisin käytettävän lainsäädäntötekniikan mukaiseksi. Lisäksi valiokunta on korjannut 100 §:n johdantolauseessa olevan kirjoitusvirheen.

2. Laki holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä

3 §. Pykälässä maistraateille annetaan mahdollisuus tehdä yleisten edunvalvontapalvelujen tuottamisesta sopimus yksityisen tai julkisen yhteisön kanssa silloin, kun kunta ei niitä tuota tai tuottaa vain osan niistä.

Kummassakin valiokunnan saamassa valiokuntalausunnossa on puututtu tähän pykälään.

Hallintovaliokunta esittää lausunnossaan näkökohtia edunvalvontapalveluiden tuottamisen tärkeydestä ja pitää pykälää tarpeellisena, esittäen kuitenkin pykälän ensimmäisen virkkeen sanonnallista täsmentämistä. Lakivaliokunta yhtyy hallintovaliokunnan lausunnossa esitettyyn ja ehdottaa, että pykälän alun sanamuoto tarkistetaan lausunnossa ehdotetun mukaisesti.

Sosiaali- ja terveystoimen valiokunta puolestaan kiinnittää huomiota edunvalvontapalvelujen tuottajan sopivuuden arviointiperusteisiin. Valiokunta toteaa, että edunvalvontapalvelun tuottajan sopivuutta harkittaessa on oltava erityisen varovainen, ettei vakaumusta tai uskonnonvapautta loukata ja ettei edunvalvonnassa synny pyrkimystä hyödyntää syntyvää luottamusta epäasianmukaisesti, esimerkiksi taloudellisen hyödyn saamiseksi yhteisölle. Sosiaali- ja terveystoimen valiokunta esittää sen vuoksi, että mahdollisuus jär-

jestöjen käyttämiseen edunvalvojana poistetaan. Järjestöillä sosiaali- ja terveysterveystoimikunta tarkoittanee edellä mainittuja uskonnollisia ja maailmankatsomuksellisia järjestöjä.

Lakivaliokunta pitää sosiaali- ja terveysterveystoimikunnan esittämiä näkökohtia vartenotettavina. Lakivaliokunta katsoo kuitenkin, ettei järjestöjä voi kokonaan sulkea pois edunvalvontapalveluiden tuottamisesta, koska säännös silloin menettää pääosan sisällöstään. Silloin ei esimerkiksi olisi mahdollista ulkomaisten esikuvien mukaisesti perustaa edunvalvontapalveluiden tuottamista varten omia järjestöjä. Sen vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että pykälään kirjoitetaan perusteet, joiden avulla maistraatin on harkittava tuottajayhteisön sopivuus. Tällaisia perusteita ovat yhteisön muut tehtävät tai toiminnan luonne ja tarkoitus. Tarkoituksena on, että sosiaali- ja terveysterveystoimikunnan lausunnon mukaisesti suljetaan pois sellaiset yhteisöt, joiden toiminnassa uskonnollinen, yhteiskunnallinen tai muu aatteellinen vakaumus on siten keskeisessä asemassa, että toimintaan saattaa liittyä taloudellisia taka-ajatuksia ja pyrkimys saada päämies omaksumaan kyseinen ajatussuunta.

1.

Laki

holhoustoimesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku	3 luku
Yleiset säännökset	Toimintakelpoisuuden rajoittaminen
1—3 § (Kuten HE)	18—22 § (Kuten HE)
2 luku	4 luku
Edunvalvojat	Vajaavaltaisen asema
4—17 § (Kuten HE)	23—28 § (Kuten HE)

4 §. Pykälän mukaan sopimusta koskeva riita käsitellään hallintoriita-asiana lääninoikeudessa.

Edellä 1. lakiehdotuksen 87 §:n kohdalla esitettyyn viitaten valiokunta ehdottaa, että lääninoikeus muutetaan hallinto-oikeudeksi.

10 §. Pykälässä säädetään muutoksenhausta maistraatin päätöksiin sekä lääninhallituksen hallinnollisia päätöksiä koskeviin päätöksiin. Valiokunta ehdottaa tässäkin, että muutoksenhakuviranomaiseksi muutetaan hallinto-oikeus.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 3.—22. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

<p>5 luku</p> <p>Edunvalvojan asema ja tehtävät</p> <p>29—45 § (Kuten HE)</p> <p>6 luku</p> <p>Edunvalvojan toiminnan valvonta</p> <p>46—63 § (Kuten HE)</p> <p>7 luku</p> <p>Edunvalvonnan rekisteröinti</p> <p>64 §</p> <p>Holhousasioiden rekisteri on valtakunnallinen rekisteri, jota <i>holhousviranomaiset ja väestörekisterikeskus pitävät</i> edunvalvojan toiminnan valvomiseksi ja kolmansien oikeuden turvaamiseksi. Rekisteriin <i>saadaan merkitä edunvalvojaa ja hänen päämiestään koskevat tunnistet- ja yhteystiedot. Rekisteriin saadaan lisäksi merkitä tiedot henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamisesta, toimintakelpoisuuden rajoituksen sisällöstä, edunvalvojan tehtävästä ja määrittämisen perusteesta, omaisuusluettelon, tilin ja hoitosuunnitelman antamisesta ja tarkastamisesta, 34 §:ssä tarkoitettua lupaa koskevasta päätöksestä sekä holhousviranomaisen 57 ja 60 §:n mukaisista toimenpiteistä. Rekisteriin saadaan lisäksi merkitä sellaisia rekisterin käytötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja, jotka eivät ole henkilötietoja</i> .</p> <p>Holhousviranomainen vastaa rekisterin tietojen päivittämisestä valvonnassaan olevien edunvalvojen toimien osalta. Holhousviranomainen päättää tietojen luovuttamisesta rekisteristä. <i>Vaatus rekisterissä olevan tiedon korjaamisesta esitetään sille holhousviranomaiselle, joka valvoo kysymyksessä olevaa edunvalvojan tehtävää.</i></p> <p>Väestörekisterikeskus vastaa holhousasioiden rekisterin yleisestä toimivuudesta ja rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä (<i>poist.</i>).</p>	<p>(4 mom. kuten HE)</p> <p>65 ja 66 § (Kuten HE)</p> <p>67 §</p> <p>Jollei 68 §:stä muuta johdu, jokaisella on oikeus saada holhousasioiden rekisteristä tieto siitä, onko tietty henkilö edunvalvonnassa, kuka on tietyn henkilön edunvalvoja, mikä on edunvalvojan tehtävä sekä onko ja millä tavoin henkilön toimintakelpoisuutta rajoitettu. Henkilötunnuksen saa kuitenkin luovuttaa vain sille, joka tarvitsee sitä etujensa, oikeuksiensa tai <i>velvollisuuksiensa</i> hoitamiseksi.</p> <p>Jokaisella on oikeus saada tietää, mitä häntä itseään koskevia tietoja holhousasioiden rekisteriin on talletettu, siten kuin <i>siitä</i> erikseen säädetään.</p> <p>(3 ja 4 mom. kuten HE)</p> <p>68 § (Kuten HE)</p> <p>8 luku</p> <p>Oikeudenkäyntiä koskevia säännöksiä</p> <p>69—71 § (Kuten HE)</p> <p>72 §</p> <p>(1 ja 2 mom. kuten HE)</p> <p>Jos edunvalvoja on tarpeen valvomaan poissa olevan tai tulevan omistajan oikeutta kuolinpesässä, tulee pesänselvittäjän, muun pesän hoitajan, pesänjakajan tai pesänosakkaan tehdä käräjäoikeudelle hakemus edunvalvojan määräämiseksi. <i>Pesänselvittäjä tai pesänjakaja voi muutoinkin tehdä hakemuksen, jos edunvalvojan määrääminen on tarpeen osituksen tai perinnönjaon toimittamiseksi.</i> Jos poissaolevan asiat muutoin vaativat hoitamista, hakemuksen voi tehdä 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden lisäksi myös se, jonka etua tai oikeutta asia koskee.</p>
--	---

73—83 §
(Kuten HE)

9 luku

**Holhustoimen hallinto ja muutoksenhaku
holhousviranomaisen päätökseen**

Hallintoa koskevat säännökset

84—86 §
(Kuten HE)

Muutoksenhaku holhousviranomaisen päätökseen

87 §

Holhousviranomaisen päätökseen haetaan muutosta *hallinto-oikeudelta* siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

(2 mom. kuten HE)

10 luku

Erinäiset säännökset

88 ja 89 §
(Kuten HE)

90 §

Valtion ja kunnan viranomainen, sekä muu julkisoikeudellinen yhteisö, Kansaneläkelaitos, Eläketurvakeskus, eläkesäätiö ja muu eläkelaitos, vakuutuslaitos, pankki ja muu rahalaitos (*poist.*), sosiaali- tai terveydenhuollon toimintayksikkö ja terveydenhuollon ammattihenkilö sekä yksityinen sosiaalipalvelun tuottaja ovat salassapitosäännösten estämättä velvollisia pyynnöstä antamaan holhousviranomaiselle ja tuomioistuimelle ne tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen vireillä olevan asian ratkaisemiseksi.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

91 §
(Kuten HE)

92 §

(1 mom. kuten HE)

Vaitiolovelvollisuus, josta 1 momentissa säädetään, ei rajoita viranomaisessa toimivalle muussa laissa säädettyä vaitiolovelvollisuutta. (Uusi 2 mom.)

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei estä asian ilmaisemista:

1) valtion tai kunnan viranomaisille taikka muulle henkilölle tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten;

2) syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämistä varten;

3) tuomioistuimelle, jos se on tarpeen tämän lain mukaisessa asiassa; eikä

4) sille, jolla on lain nojalla oikeus saada asiasta tieto.

(4 mom. kuten HE:n 3 mom.)

93—95 §
(Kuten HE)

11 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

96 §

Voimaantulo ja kumottavat säännökset

(*Poist.*) Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1999.

(2 mom. kuten HE)

97 §

Vireillä olevien asioiden käsittely

(*Poist.*) Asiat, jotka ovat vireillä holhouslautakunnassa tämän lain tullessa voimaan, siirtyvät sen holhousviranomaisen käsiteltäväksi, jonka toimialueeseen asianomainen kunta kuuluu.

(2 mom. kuten HE)

98 §

Lain soveltaminen

(Poist.) Tätä lakia sovelletaan sen voimaantuloa edeltävältä ajalta oleviin holhoustoimen asioihin seuraavasti:

1) *Vajaavaltaiset.* Niihin, jotka tämän lain tullessa voimaan ovat vajaavaltaisia, sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään vajaavaltaisesta. Holhousviranomaisen on valvonnassaan olevien holhottavaksi julistettujen osalta viipymättä selvitettävä, onko tarpeen, että vajaavaltaisuus yhä jatkuu, ja tarvittaessa tehtävä hakemus edunvalvonnan järjestämiseksi siten kuin tässä laissa säädetään.

2) *Holhoajat ja uskotut miehet.* Holhoojaan ja holhouslain nojalla määrättyyn uskottuun mieheen sovelletaan tämän lain tultua voimaan, mitä edunvalvojasta säädetään.

3) *Eräät vireillä olevat asiat.* Jos holhottavaksi julistamista taikka holhoojan tai uskotun miehen määräämistä tai tehtävästään vapauttamista koskeva asia on tuomioistuimessa vireillä tämän lain voimaan tullessa, asia on käsiteltävä vastaavasti tämän lain mukaisena toimintakelpoisuuden rajoittamista taikka edunvalvojan määräämistä tai tehtävästään vapauttamista koskevana hakemuksena. Jos holhottavaksi julistamista koskeva asia on muutoksenhaun johdosta vireillä korkeimmassa oikeudessa tai hovioikeudessa, asia on palautettava alioikeuden käsiteltäväksi, jollei muutoksenhakemusta jätetä heti tutkimatta. Päättyessään asian palauttamisesta tuomioistuin voi määrätä, että päätös, jolla joku on julistettu holhottavaksi, pysyy voimassa, kunnes alioikeus on ratkaissut asian.

99 §

Aikaisemman lain soveltaminen

(Poist.) Tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta lakia (*aikaisempi laki*) sovelletaan tämän lain voimaantultua seuraavasti:

1) *Vireillä olevat lupahakemukset.* Jos tämän lain tullessa voimaan on vireillä hakemus, joka koskee holhouslautakunnan tai tuomioistui-

men suostumuksen saamista tehdyille tai myöhemmin tehtävälle oikeustoimelle, hakemukseen sovelletaan aikaisemman lain säännöksiä. Hakemus kuitenkin raukeaa, jos edunvalvoja ei tämän lain mukaan tarvitse oikeustoimeen holhousviranomaisen lupaa.

2) *Oikeustoimen pätevyys.* Arvioitaessa sellaisen oikeustoimen pätevyyttä, jonka holhooja tai uskottu mies on tehnyt ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan aikaisemman lain säännöksiä.

3) *Tilin antaminen.* Holhoustili, joka koskee vuotta 1999 tai sitä aikaisempia tilikausia, annetaan tämän lain voimaan tultua holhousviranomaiselle. Holhoustiliin ja sen antamiseen sovelletaan tällöin kuitenkin muilta osin aikaisemman lain säännöksiä. Jos tuomioistuin on holhouslain 51 §:n 2 momentin nojalla määrännyt tilikauden vuotta pitemmäksi, määräys pysyy voimassa tämän lain voimaantulon estämättä, jollei holhousviranomaisen toisin määrää.

4) *Päättyneet edunvalvontatoimet.* Jos holhoojan tai uskotun miehen toimi on päättynyt ennen tämän lain voimaantuloa, siihen sovelletaan aikaisempaa lakia.

100 §

Viittaukset aikaisempaan lakiin

(Poist.) Jos laissa tai asetuksessa on viitattu aikaisempaan lakiin, viittauksen sisältävää säännöstä sovelletaan tämän lain voimaantulon jälkeen seuraavasti:

1) *Holhoojaa ja uskottua miestä koskevat säännökset.* Säännöstä, joka koskee holhoojaa tai holhouslain nojalla määrättyä uskottua miestä, sovelletaan myös edunvalvojaan, jollei lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 50 §:n 3 momentista muuta johdu.

2) *Holhoojan ja uskotun miehen toimenpiteen oikeusvaikutukset.* Laissa tai asetuksessa olevaa säännöstä, joka koskee holhoojan tai holhouslain nojalla määrätyn uskotun miehen suorittaman toimenpiteen tai laiminlyönnin oikeusvaikutuksia, sovelletaan myös edunvalvojaan.

3) *Holhottavaksi julistettua koskevat säännökset.* Säännöstä, joka koskee holhottavaksi

julistettua, sovelletaan holhottavaksi julistettujen ohella niihin, jotka on julistettu vajaavaltaisiksi.

4) *Vajaavaltaista ja holhouksenalaista koskevat säännökset.* Laissa tai asetuksessa olevaa säännöstä, joka koskee vajaavaltaista tai holhouksen alaista, sovelletaan myös niihin, jotka tämän lain mukaan ovat vajaavaltaisia.

5) *Täysivaltaisuutta edellyttävät säännökset.* Jos laissa tai asetuksessa on luvan saamisen, tehtävässä toimimisen, toiminnan harjoittamisen tai toimenpiteen suorittamisen edellytykseksi asetettu, että asianomainen on täysivaltainen tai hallitsee itseään ja omaisuuttaan, ei luvan saamisen, tehtävässä toimimisen, toiminnan harjoittamisen tai toimenpiteen suorittamisen esteenä ole pidettävä sitä, että asianomaisen toimintakelpoisuutta on rajoitettu 18 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan nojalla, jollei rajoituksen sisällystä muuta johdu.

6) *Holhouslautakuntaa koskevat säännökset.* Lain tai asetuksen säännös holhouslautakunnan tehtävistä koskee soveltuvin osin holhousviranomaista.

7) *Muut viittaukset holhouslakiin.* Jos laissa tai asetuksessa on muutoin viitattu lainkohtaan, jonka tilalle on tullut tämän lain säännös, noudatetaan soveltuvin osin tämän lain vastaavaa säännöstä.

101 §

Holhouskirjassa olevien tietojen siirtäminen

(*Poist.*) Maistraatin on ennen tämän lain voimaantuloa siirrettävä holhousasioiden rekisteriin tiedot niistä holhouskirjaan merkityistä voimassa olevista holhouksista ja uskotun miehen toimista, joiden valvonta kuuluu maistraatille tämän lain tultua voimaan. Käräjäoikeus, jossa holhouskirjaa pidetään, huolehtii tarvittavien tietojen luovuttamisesta maistraatille ja vastaa siitä, että luovutettavat tiedot ovat oikeat.

102 §

Holhouslautakuntien asiakirjojen siirtäminen

(*Poist.*) Holhouksia ja uskotun miehen toimia koskevat holhouslautakuntien asiakirjat, jotka ovat holhousviranomaiselle tarpeen tämän lain 6 luvussa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi, on luovutettava sille holhousviranomaiselle, jonka toimialueeseen asianomainen kunta kuuluu. Kunta vastaa asiakirjojen luovuttamisesta.

103 §

Valtuutus täytäntöönpanotoimiin

(*Poist.*) Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

Yhteisöjen tuottamat edunvalvontapalvelut

Jos maistraatti ja kunta ovat sopineet, että kunta ei tuota edunvalvontapalveluja tai että kunta tuottaa tarvittavista palveluista vain osan, maistraatin on huolehdittava siitä, että muu tehtävään sopiva, julkinen tai yksityinen yhteisö tuottaa palvelut. Edunvalvontapalvelujen tuottaminen saadaan antaa vain sellaiselle yhteisölle, jonka muut tehtävät tai toiminnan luonne ja tarkoitus eivät vaaranna edunvalvonnan puolueettomuutta ja asianmukaista hoitamista.

4 §

Sopimus edunvalvontapalveluiden tuottamisesta

(1 mom. kuten HE)

Sopimusta koskeva riita käsitellään hallinto-riita-asiana *hallinto-oikeudessa* siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

5—9 §
(Kuten HE)

10 §

Muutoksenhaku

Korvauksen määräämistä koskevaan maistraatin päätökseen haetaan oikaisua maistraatilta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Maistraatin oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen haetaan muutosta siten kuin 2 momentissa säädetään. *Hallinto-oikeuden* päätökseen korvauksen määrää koskevassa asiassa ei saa hakea muutosta valittamalla.

Korvauksen takaisinperintää koskevaan maistraatin päätökseen ja pakkokeinojen käyttöä koskevaan lääninhallituksen päätökseen haetaan muutosta *hallinto-oikeudelta* siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

11—13 §
(Kuten HE)

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Henrik Lax /r
vpj. Matti Vähänäkki /sd
jäsen. Sulo Aittoniemi /kesk
Janina Andersson /vihr
Juha Karpio /kok
Pekka Kuosmanen /kok

Kari Myllyniemi /kesk
Reino Ojala /sd
Markku Pohjola /sd
Heikki Rinne /sd
Pekka Saarnio /vas
Jukka Tarkka /nuors.

VASTALAUSE

Perustelut

Lakivaliokunta on vastoin sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan lausunnossaan esittämää näkemystä katsonut, että uskonnollisia ja tiettyjä elämäntarkastomusta edustavia yhteisöjä ei ole syytä jättää niiden yhteisöjen ulkopuolelle, jotka voivat tuottaa holhouslainsäädännön tarkoittamia edunvalvontapalveluita.

Uskonnollisten ja tiettyä elämäntarkastomusta edustavien yhteisöjen toimintaa on syytä kunnioittaa. Elävästä elämästä on olemassa kuitenkin esimerkkejä, jotka osoittavat, että mainitunlaiset yhteisöt saattavat olla taipuvaisia käyttämään asemaansa väärin esimerkiksi taloudellisen edun hankkimiseksi.

Ehdotus

Tästä syystä ehdotamme,

että 2. lakiehdotuksen 3 § hyväksytään näin kuuluvana:

3 §

Yhteisöjen tuottamat edunvalvontapalvelut

Jos maistraatti ja kunta ovat sopineet, että kunta ei tuota edunvalvontapalveluja tai että kunta tuottaa tarvittavista palveluista vain osan, maistraatin on huolehdittava siitä, että muu tehtävään sopiva julkinen tai yksityinen yhteisö tuottaa palvelut. Edunvalvontapalvelujen *tuottamista ei kuitenkaan saa antaa uskonnolliselle tai tiettyä elämäntarkastomusta edustavalle yhteisölle tai muulle* sellaiselle yhteisölle, jonka muut tehtävät tai toiminnan luonne ja tarkoitus *saattavat vaarantaa* edunvalvonnan puolueettomuutta ja asianmukaista hoitamista.

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 1998

Sulo Aittoniemi /kesk
Heikki Rinne /sd